

Studiemiljön på bristyrkesutbildningar med sned könsfördelning

Siffror från UHR nr:3

en publikationsserie baserad på siffror om olika aspekter av den verksamhet
som Universitets och högskolerådet ansvarar för.

Kontaktperson: Sofia Scholler

ISBN: 978-91-7561-144-0

Universitets- och högskolerådet, 2025-06-11

uhr.se

Studiemiljön på bristyrkesutbildningar med sned könsfördelning

Det mest framträdande resultatet i den här rapporten är att de studenter som tillhör det kön som är i minoritet på utbildningar inom områdena Teknik och teknisk industri, Hälso- och sjukvård samt Socialt arbete och omsorg, upplever betydligt mer diskriminering baserat på kön än vad majoritetskönet gör.

Flera samhällsviktiga områden har brist på arbetskraft nu och de närmsta åren.¹ Flera av de så kallade bristyrkena är yrken med sned könsfördelning, framför allt inom välfärden och STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics). En av nycklarna för att säkra framtidens kompetensförsörjning är att minska de könsbundna valen, så att rekryteringsunderlaget i mindre utsträckning begränsas av könskodning² av yrken.

Tidigare studier har visat att det kön som är i minoritet på sin utbildning i större utsträckning tenderar att hoppa av. Framför allt gäller det när män är i minoritet.³

Den här rapporten undersöker några aspekter av hur minoritetskönet inom tre utbildningsområden med betydande sned könsfördelning upplever sin utbildning och studiemiljö, jämfört med majoritetskönet. Två av områdena har en stor överrepresentation av kvinnliga studenter och ett område har en tydlig majoritet män. Resultaten kommer från enkätundersökningen Eurostudent 8. Eurostudent är en återkommande enkätundersökning som jämför ekonomiska och sociala villkor för studenter i Sverige och många andra länder i Europa. Analysen omfattar svaren på de enkätfrågor som handlar om hur studenterna trivs med sin utbildning och i sin studiemiljö, bland annat om de känner att de hör hemma i högskolan, hur de upplever stöd från lärarna och om de har upplevt diskriminering.⁴ Dessa aspekter skulle kunna påverka om studenten fullföljer sin utbildning eller ej, och om hen sedan stannar inom yrket i arbetslivet.

¹ Arbetsförmedlingen 2024: *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2024*

² Dvs att tex yrken får en könsmärkning baserat på normer och stereotyper vad kvinnor respektive män är lämpade för.

³ Jämställdhetsmyndigheten, 2022. *Val efter eget kön, En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval.*

⁴ [Eurostudent - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#)

Resultaten är tänkta att användas som grund för insatser för breddad rekrytering, breddat deltagande och ökad genomströmning, av lärosäten såväl som av stödjande myndigheter. Eventuellt kan även siffrorna som presenteras här ligga till grund för ytterligare analyser.

Tre utbildningsområden med sned könsfördelning

De tre utbildningsområden som undersöks i den här rapporten är Teknik och teknisk industri, Hälso- och sjukvård, samt Socialt arbete och omsorg. Utbildningar inom dessa områden erbjuds av majoriteten av landets lärosäten. I tabeller ur databasen Bak- och framgrund⁵, vilka ingår i UHR:s stödmaterial för breddad rekrytering⁶ visas bland annat könsfördelningen för alla programnybörjare på grundnivå per utbildningsområde. Eurostudentundersökningens indelning i utbildningsområden är lite annorlunda med alla utbildningar indelade i 19 områden mot stödmaterialets 35. Vissa av utbildningsområdena innehåller dock i stort sett samma utbildningar i båda systemen. Det är tre av dessa områden som har valts ut för den här rapporten:

- Inom **Teknik och teknisk industri** är andelen kvinnor bland programnybörjarna mindre än 25 procent. Där ingår olika ingenjörsutbildningar.
- För utbildningar inom **Hälso- och sjukvård** utgör männen mindre än 20 procent. Området innefattar en stor andel sjuksköterskeprogram.
- **Socialt arbete och omsorg** består till stor del av socionomutbildningar och där utgör männen 17 procent av alla nybörjare på program.

Tydligast samband när det gäller diskriminering

En tidigare skrift utifrån resultat från Eurostudent 8, visar att de tre utvalda utbildningsområdena var tre av dem med högst frekvens av diskriminering generellt.⁷ **Teknik och teknisk industri** var ett av de utbildningsområden där kvinnor upplevde som mest diskriminering, och i betydligt större utsträckning än män inom utbildningsområdet. Motsvarande inriktning för männen var **Socialt arbete och omsorg**, där de angav att de känt sig diskriminerade i nästan dubbelt så stor utsträckning som kvinnorna.

När vi tittar på kön som diskrimineringsgrund hos alla respondenter, så var det den överlägset vanligaste diskrimineringsgrunden för kvinnor, 12 procent angav det. Av alla manliga respondenter var det 5 procent som hade känt sig diskriminerade utifrån kön.

⁵ Ägs av Ladokkonsortiet och hämtar registerdata från SCB

⁶ [Fördelningstabeller för att sätta mål - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#)

⁷ UHR 2024: *Studenters erfarenheter av diskriminering på svenska lärosäten. Resultat från Eurostudent 8.*

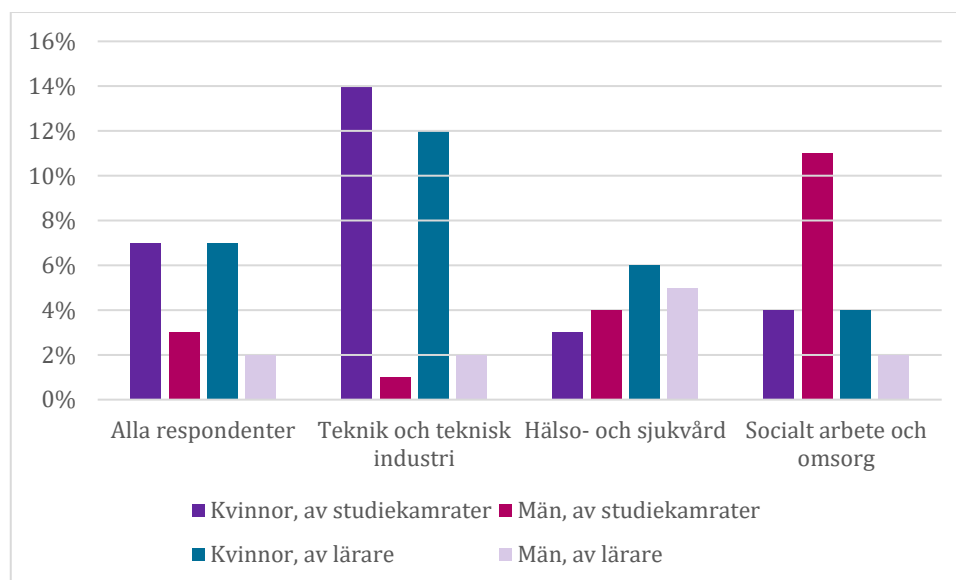
När resultaten delas upp i vem det var som utförde den diskriminerande handlingen, studiekamrater eller lärare, så angav 7 procent av kvinnorna att de upplevde diskriminering både av studiekamrater respektive lärare. Av männen kände sig 3 procent diskriminerade av studiekamrater och 2 procent av lärare, se figur 1.

Som figur 1 även visar kände sig 14 procent av kvinnorna på utbildningar inom **Teknik och teknisk industri** diskriminerade utifrån kön av studiekamrater och 12 procent av lärare, medan männen visade på betydligt lägre siffror, 1 respektive 2 procent.

Inom området **Hälso- och sjukvård** upplevde männen något mer diskriminering baserat på kön från studiekamrater än kvinnorna, och mer än genomsnittet för män inom alla utbildningsområden. En något större andel kvinnor än män kände sig diskriminerade på grund av kön av lärare. Kvinnorna låg trots det lägre än snittet för alla respondenter medan männen låg högre än snittet för alla män som svarade på enkäten.

11 procent av männen på utbildningar inom **Socialt arbete och omsorg** upplevde diskriminering utifrån kön från studiekamrater, vilket var betydligt mer än kvinnornas 4 procent och genomsnittet för män inom alla utbildningsområden (3 procent). Andelen som känt sig diskriminerade av lärare var något högre för kvinnorna än för männen.

Figur 1. Andel respondenter som känt sig diskriminerade på grund av kön av studiekamrater respektive lärare, uppdelat på kön

Siffrorna gällande kvinnorna inom både Hälso- och sjukvård och inom Socialt arbete och omsorg var alltså lägre än snittet för alla kvinnliga respondenter, medan män inom dessa två områden upplevde mer diskriminering än

medelvärde. Även om det inte går att säkerställa orsakssamband, så syns här alltså tydliga mönster för minoritetskönet.

På frågan om man har blivit behandlad som mindre smart eller kompetent än andra, angav betydligt fler kvinnor än män på utbildningar inom **Teknik och teknisk industri** det. Det motsvarande för män inom utbildningar där de är minoritetskön framkom inte.

Inga tydliga mönster kring psykisk ohälsa

29 procent av alla studenter som svarade på enkäten led av någon form av psykisk ohälsa, vilket är betydligt mer frekvent än bland befolkningen i stort. Psykisk ohälsa var vanligare för kvinnliga studenter än för manliga, 33 respektive 22 procent.⁸ Även inom de tre utbildningsområden som den här rapporten fokuserar på, så var andelen män med psykisk ohälsa lägre än andelen kvinnor för samtliga tre områden. Män inom **Hälso- och sjukvård** låg dock lite över snittet jämfört med alla män som svarat på enkäten, medan kvinnor låg över det kvinnliga medelvärdet inom området **Socialt arbete och omsorg**. Det går alltså inte att se någon direkt koppling till att vara i minoritetskön, förutom möjligen hos män inom Hälso- och sjukvård. Eftersom psykisk ohälsa är så pass mycket vanligare bland kvinnor än bland män⁹, så är det antagligen främst andra orsaker som ligger bakom.

Höra hemma eller fundera på att hoppa av

På frågorna om studenterna ofta känner att de inte hör hemma i högskolan och om de har allvarliga funderingar på att hoppa av sina studier, svarade män och kvinnor på liknande sätt. För de tre utbildningsområden som den här rapporten undersöker så hade samtliga grupper, både män och kvinnor, i mindre utsträckning allvarliga funderingar på att hoppa av sina studier än genomsnittet för alla respondenter. Förklaringar skulle kunna vara dels att program inom dessa områden leder till tydliga yrken, och dels att de dessutom har goda arbetsmarknadsutsikter.

Inom **Teknik och teknisk industri** sågs inga direkta skillnader mellan kvinnor och män. Båda grupperna kände sig mer hemma i högskolan än genomsnittet och hade i mindre utsträckning funderingar på att hoppa av.

Män inom **Hälso- och sjukvård** visade en svag tendens på att oftare känna att de inte hör hemma i högskolan, än vad som var fallet för kvinnorna inom samma område. Inom **Socialt arbete och omsorg** var det tvärtom, där var det kvinnor som angav det i större utsträckning.

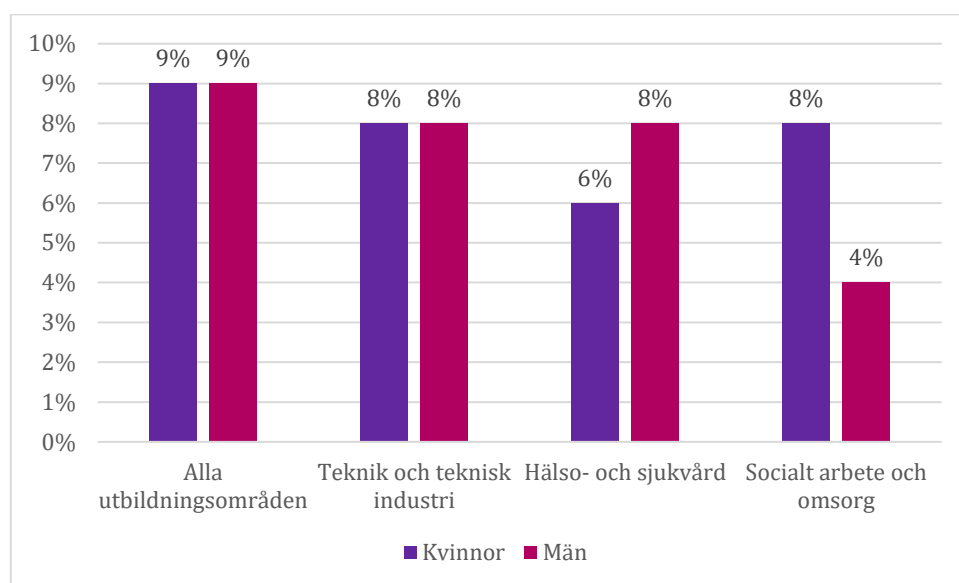
⁸ UHR 2024: *Att studera på högskolan med psykisk ohälsa. Resultat från Eurostudent 8.*

⁹ Se till exempel Jämställdhetsmyndigheten 2021:2. *Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa. Uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om en jämställd hälsa*, och [Statistik om psykisk hälsa i Sverige — Folkhälsomyndigheten](#)

Samma mönster kunde ses när det gäller allvarliga funderingar på att hoppa av sina studier. Män inom området **Hälso- och sjukvård** hade oftare funderingar på att hoppa av utbildningen, än vad kvinnorna hade, medan det omvända gällde för **Socialt arbete och omsorg**.

Bland alla respondenter som svarade på enkäten hade 9 procent allvarliga funderingar på att hoppa av sina studier. Figur 2 visar sig hur det skiljer sig mellan kvinnor och män inom de tre utbildningsområdena.

Figur 2. Andel studenter med allvarliga funderingar på att hoppa av sina studier

Stöd från lärare och studiekamrater

Generellt tyckte manliga studenter oftare att lärarna motiverar dem att göra sitt bästa.

En skillnad mellan könen var att det inom **Hälso- och sjukvård** var dubbelt så många kvinnor som män som helt höll med om att lärarna motiverar dem att göra sitt bästa. Även om skillnaderna mellan kvinnor och män i övrigt var små för de tre utbildningsområden, så tyckte kvinnor inom **Teknik och teknisk industri** i något lägre utsträckning än män att lärarna motiverar dem.

Manliga studenter tyckte i allmänhet oftare att lärarna var mycket duktiga på att förklara saker, än vad kvinnorna tyckte (57 respektive 53 procent). Det gällde även för de tre studerade utbildningsområdena. Skillnaden mellan könen var störst inom området **Teknik och teknisk industri** där 55 procent av männen angav det, medan andelen för kvinnorna var 48 procent.

Män angav i lite större utsträckning att de känner många studiekamrater som de kan diskutera ämnesrelaterade frågor med, så även inom de här tre utbildningsområdena. Kvinnor upplevde oftare än män att de saknar sådant stöd. Samtidigt var siffrorna för de tre utbildningsområdena generellt höga jämfört med medelvärdena, särskilt inom **Teknik och teknisk industri**.

Olika syn på förberedelse för arbetsmarknaden

Av alla studenter som svarade på enkäten skulle 75 procent av kvinnorna och 74 procent av männen rekommendera sin utbildning för andra. Av de tre utbildningsområdena fick **Teknik och teknisk industri** högst värde där 80 procent av kvinnorna och 78 procent av männen skulle rekommendera sin utbildning. Även området **Hälso- och sjukvård** låg över medelvärdena.

Inom området **Socialt arbete och omsorg** var skillnaden mellan kvinnor och män relativt stor. Där skulle kvinnorna rekommendera sin utbildning i betydligt större utsträckning än männen, 82 procent jämfört med 72 procent.

Männen som svarade på enkäten hade generellt en något lägre uppfattning om hur väl deras nuvarande utbildning förbereder dem för den svenska arbetsmarknaden, än vad kvinnorna hade. Dock trodde männen inom **Hälso- och sjukvård** att utbildningen förbereder dem bra för den svenska arbetsmarknaden, där de angav det i större utsträckning än kvinnorna. Inom **Socialt arbete och omsorg** var det istället kvinnorna som i större utsträckning trodde detsamma.

Slutsatser

Den genomgående trenden för kvinnor respektive män som minoritetskön inom sitt utbildningsområde var en betydligt större förekomst av **diskriminering** inom de tre undersökta områdena.

Det som i övrigt var utmärkande för **kvinnor** i inom **Teknik och teknisk industri** var att de inte i lika hög utsträckning som män tyckte att lärarna motiverade dem eller var duktiga på att förklara saker.

Män inom **Hälso- och sjukvård** låg lite över snittet när det gäller psykisk ohälsa. De hade även mer frekvent allvarliga funderingar på att hoppa av sin utbildning och tyckte inte lika ofta att lärarna motiverade dem att göra sitt bästa. Däremot trodde männen mer än kvinnorna att utbildningen förbereder dem bra för den svenska arbetsmarknaden.

Män inom **Socialt arbete och omsorg** kände oftare än kvinnor att de hörde hemma i högskolan och hade mer sällan funderingar på att hoppa av sina studier. De kunde dock inte rekommendera sin utbildning i samma utsträckning som kvinnor och trodde inte lika ofta att den förbereder dem väl för arbetsmarknaden.

Genomströmningen i högskolan är generellt lägre för män. Störst risk för avhopp har män på utbildningar till socionom, förskollärare och sjuksköterska. Motsvarande mönster kan inte ses på de program där kvinnor är i minoritet. Könsfördelningen bland dem som tar examen skulle därmed kunna bli mer jämn på flera yrkesexamensprogram vid ökad genomströmning av män.¹⁰

Den data som presenteras i denna rapport kan inte visa på några direkta orsakssamband med att tillhöra minoritetskönet på sin utbildning, men resultaten kan bidra till att kasta ljus över vilka utmaningar som finns med att tillhöra den gruppen för de tre undersökta utbildningsområdena. Tidigare studier visar att studenter som tillhör det underrepresenterade könet på en könssegregerad utbildning, upplever olika typer av stress och hinder i studiemiljön, bland annat diskriminering. Studier visar också att när en minoritetsgrupp blir tillräckligt stor så minskar utsattheten och inflytandet ökar.¹¹ Därmed borde risken för trakasserier och diskriminering minska med en jämnare könsfördelning. Kunskapen om diskriminering och andra aspekter av att vara i minoritetskön kan förhoppningsvis bidra till att fånga upp och adressera olika frågor, för att förbättra studiesituationen och öka genomströmningen.

¹⁰ UKÄ 2025:10. *Kvinnor och män i högre utbildning. En undersökning av könsbundna utbildningsval och genomströmning i utbildning på grundnivå och avancerad nivå.*

¹¹ Jämställdhetsmyndigheten 2022: *Val efter eget kön, En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval.*

Utbildning, utbyte och utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en myndighet som skapar förutsättningar för att möta behovet av kompetens, nu och i framtiden.

Vi främjar det livslånga lärandet och öppnar dörrar till utbildning, karriär och arbetsliv både i Sverige och internationellt. Vi gör det också enklare att hitta, välja och anmäla sig till en utbildning så att alla som vill vidare får möjlighet att hitta sin plats.

För att lyckas förvaltar och utvecklar vi digitala plattformar och tjänster i samverkan med utbildningssektorn. Vi bidrar även med insikter och rekommendationer som stärker Sverige som kunskapsnation.